УДК 75.071.1:929 https://doi.org10.31652/3041-1017-2024(3)-01

Феномен Федора Панчука

Тетяна Зузяк[1], Оксана Марущак[1], Віктор Соловей[1], Віктор Крупка[1]

[1] Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Анотація

Українське образотворче мистецтво сьогодні розвивається динамічно і впевнено в усіх його найрізноманітніших авторських виявах. Запропонована розвідка розкрила картину життя митця та присвячена дослідженню творчого шляху Федора Панчука, визначення його ролі і місця в соціокультурному просторі сучасного Подільського регіону. Проаналізовано його творчу, культурно-громадську, публікаційну та педагогічну діяльність. Мета роботи – охарактеризувати феномен мистецтвознавця, художника, письменника, громадського діяча Ф. Панчука. Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні культурологічного та аксіологічного підходів, що передбачають розгортання дослідження в контексті загально-філософського розуміння мистецтва та зумовлюють розгляд живопису Ф. Панчука в тісному зв'язку з багатством українського сучасного образотворчого мистецтва. Наукова новизна полягає в тому, що схарактеризовано особливості творчого шляху митця: від примітивізму – до символізму; від символізму – й до авангардизму, що ґрунтується як на особистому багаторічному досвіді, так і на завданнях самого образотворчого мистецтва. На основі методу біографістики з'ясовано роль Ф. Панчука у становленні мистецтва подільського краю та художньої освіти зокрема. У процесі дослідження автори прийшли до висновку, що феномен Ф. Панчука – органічний синтез професійної художньої творчості, культурно-громадської роботи, письменницької й педагогічної діяльності. Талант і повсякчасна праця над собою у всеосяжності земного тяжіння рідного краю стали факторами творчої еволюції і сформували його, як людину – громадянина – митця. Знайомство із творчим доробком Федора Панчука дало підстави стверджувати, що джерелом енергії цієї неповторної людини є людська щирість, незгасна сила й любов до рідного Поділля, українського народного мистецтва, педагогічної діяльності.

Ключові слова: живопис Федора Панчука, примітивізм, символізм, авангардизм, сучасне мистецтво, Поділля, педагогічна діяльність, публікаційна діяльність, громадсько-культурна діяльність.

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

UDC 75.071.1:929 https://doi.org10.31652/3041-1017-2024(3)-01

The Phenomenon of Fedor Panchuk

Tetiana Zuziak[1], Oksana Marushchak, Viktor Solovei, Viktor Krupka[1]

[1]Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

Abstract

Ukrainian fine art today is developing dynamically and confidently in all its diverse authorial expressions. The proposed investigation revealed a picture of the artist's life and is dedicated to the study of the creative path of Fedor Panchuk, the definition of his role and place in the socio-cultural space of the modern Podolsk region. His creative, cultural, public, publishing and pedagogical activities are analyzed. The purpose of the work is to characterize the phenomenon of the art critic, artist, writer, public figure F. Panchuk. The research methodology is based on the application of culturological and axiological approaches, which involve the development of the study in the context of a general philosophical understanding of art and determine the consideration of F. Panchuk's painting in close connection with the wealth of Ukrainian modern fine art. The scientific novelty lies in the fact that the features of the artist's creative path are characterized: from primitivism to symbolism; from symbolism to avant-garde, which is based on both personal long-term experience and the tasks of fine art itself. Based on the biographical method, the role of F. Panchuk in the formation of the art of the Podillya region and art education in particular was clarified. In the process of research, the authors came to the conclusion that the phenomenon of F. Panchuk is an organic synthesis of professional artistic creativity, cultural and public work, writing and pedagogical activity. Talent and constant work on oneself in the comprehensiveness of the earthly attraction of his native land became factors of creative evolution and formed him as a person - a citizen - an artist. Acquaintance with the creative work of Fedor Panchuk gave grounds to assert that the source of energy of this unique person is human sincerity, unquenchable strength and love for his native Podillia, Ukrainian folk art, and pedagogical activity.

Keywords: painting by Fedor Panchuk, primitivism, symbolism, avant-garde, contemporary art, Podillia, pedagogical activity, publishing activity, public and cultural activity.

Постановка наукової проблеми. Сучасне мистецтво постає виразним соціокультурним феноменом, оприявленим у повсякденності кожного регіону України в найрізноманітніших проявах. Суспільство поступово позбувається певної заанґажованості й упосліджено робить спроби осягнення мистецтва, інтегрованого в публічний простір. Страшні події останніх років створюють передумови для розвитку мистецтва як складової регіональної ідентичності та ідентифікації України у світовому культурному просторі.

Мистецтво XXI ст. перейняло на себе місію філософії. У різні часи філософи визначали термін «мистецтво» по-різному. Зокрема у XVIII ст. французький філософ Жан Жак Руссо визначав мистецтво, як вираження людських почуттів та емоцій, німецький філософ Йоганн Гете вважав, що головна мета мистецтва аж ніяк не відтворення краси та показ зовнішньої реальності, а зображення внутрішнього світу людини [1]. Національне образотворче мистецтво в усьому його багатстві та багатогранності завжди було незмінним засобом виховання, підґрунтям духовного розвитку особистості. Сьогодні потрібно не тільки зберігати, але й передавати нащадкам усі найкращі надбання національного образотворчого мистецтва, які були виплекані українськими митцями впродовж століть. І значення молоді в цьому процесі має визначальну роль, позаяк їй відводиться не лише місце об'єкта, а й суб'єкта, який пошановує, реагує, займається співтворчістю, творчістю, моделюванням свого майбутнього. Ланцюг від тих, хто себе реалізував, і до тих, хто лише ступає на цю стезю, має бути неперервним. Отже, завдання підростаючого покоління полягає в усвідомленні своєї причетності до тих сподвижників, що формують національну культуру як на національному рівні, так і в контексті мистецького розвою рідного краю.

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Образотворче мистецтво Поділля важко уявити без видатного художника, мистецтвознавця й письменника Федора Васильовича Панчука, творчість якого позначена любов'ю до життя, людей і рідної подільської землі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслюючи ступінь дослідження означеної теми, перш за все, зауважимо, що опубліковано чимало розвідок, що розкривають різновекторні аспекти діяльності Федора Панчука, проте питання його феномену є новою та маловивченою.

Мета статті – визначити феномен художника, мистецтвознавця, письменника Федора Васильовича Панчука, охарактеризувати його творчий шлях, культурно-громадську та педагогічну діяльність.

Виклад основного матеріалу. Початок кожного століття характерний інтенсифікацією нових імен, течій, новаторських пошуків у національному образотворчому мистецтві. Кожне нове покоління митців створює безліч самобутніх мистецьких явищ, відповідно, нових «ізмів»: експресіоністів, футуристів, сюрреалістів, символістів і т.п. І немає меж цьому безкінечному світовияву. Нові і нові покровителі нового мистецтва висловлювали свою індивідуальність уповні, а заодно виражали й дух часу, а також поєднували його з велетенською скарбницею народного мистецтва [2]. Одним із таких художників подільського регіону є Федір Васильович Панчук.

Його творчість глибоко пов'язана з рідним Поділлям і стала важливою частиною української мистецької спадщини, що гідно презентує самобутнє національне образотворче мистецтво на світовому рівні. Вона дарує нам розуміння того, що твори образотворчого мистецтва ведуть ненастанний діалог із духовною ідентичністю нашого народу, сучасними тенденціями розвитку національного живопису. Його роботи відображають особливий зв'язок із рідним Поділлям – краєм, багатим на неповторні природні ландшафти, історичну спадщину та автентичну культуру.

Варто зазначити, що біографія Федора Панчука містить низку ключових подій, які визначили його життєвий шлях, як митця, письменника, культурно-громадського діяча та педагога.

Федір Васильович народився 3 травня 1954 року в самому серці Поділля, в селі с. Свердлівка (нині Пеньківка) Липовецького району на Вінниччині, у сільській родині. Село, як благодатний етнорегіональний хронотоп, є визначальним у життєписі митця.

Роки дитинства, проведені серед мальовничої природи подільського краю, залишили незабутній слід у його душі й стали головним джерелом натхнення. «За городом протікала маленька річечка, а далі простягались колгоспні поля. Та, на моє щастя, місце для хатини справді було непогане. Станеш на пагорбі край дороги і кругом себе бачиш сільські хати, які потопають в зелених вербах та кленах, де-не-де видніються високі ялини, а поля, яким не має кінця-краю так і манять зір» [2], – згадує художник.

Потяг до малювання у хлопця виявився ще в дитинстві. Мама, Любов Никифорівна, яка й сама малювала, розуміла синову потребу і всіляко її підтримувала.

Його мистецька доля породжена материними роботами, які відкрили потужну течію любові до всього українського: до народного мистецтва, до української пісні, українських традицій. І сьогодні Федір Васильович з теплотою говорить: «Хочеться, звичайно, сказати багато гарних слів про свою маму, яка не зважаючи на хворобу, знаходила сили жити і творити. Коли ж Бог посилав її хоч трохи здоров'я – малювала. Малювала навіть тоді, коли сильно боліла голова, чи душив нестерпний кашель. Живопис для неї – був більше ніж життя! Таких художників з народу багато. Вони не лише вишивали, малювали скромні картинки, а ще й

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

розмальовували стіни своїх глиняних хат, розпис яких щороку оновлювався. А скільки таких розписів зникало з поля зору мистецтвознавства?! Як на мою думку, скромна творчість таких художників, як моя мама заслуговує гідної високої оцінки й поваги!» [3].

Саме любов матері до народного мистецтва стала передумовою для формування творчого характеру Федора Василовича.

Упродовж усього навчання на філологічному факультеті Вінницького педагогічного інституту продовжував малювати. Як зазначає сам Ф. Панчук: «Людині мало відведено часу для життя, щоб стати гарним художником, тому потрібно готуватися у ранньому віці. А хто пропустив цей «золотий» час, той так і не встиг розкритися в повну силу» [4].

Після навчання рік працював шкільним вчителем в с. Нова Прилука та продовжував займатися живописом.. Згодом працює у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї, перемальовуючи роботи з фондів. Через рік він починає працювати у Вінницькому обласному центрі народної творчості. Саме тут відбувається становлення Федора Панчука як художника. Упродовж двадцяти років очолював Вінницький обласний осередок Національної спілки майстрів народного мистецтва України, а згодом став директором Вінницького літературно-меморіального музею Михайла Коцюбинського, перетворивши його в осередок для творчої інтелігенції Поділля [7]. Водночас на базі музею Федір Панчук розпочинає свою педагогічну діяльність і працює учителем Малої академії мистецтв. Продовжується його освітянська робота уже у стінах Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського на факультеті мистецтв і художньо-освітніх технологій.

На долю майстра випали часи суспільно-політичних трансформацій. Основний період творчої діяльності Федора Панчука припав на другу половину XX століття – доби панування тоталітарного мистецтва. Невипадково у творчій еволюції виразно виокремлюються роки кінця XX – перших десятиліть XXI століть.

Ранній живопис Федора Васильовича став фундаментом для його подальшого розвитку як художника. У цей період він формував художній світогляд та стиль (примітивізм), що поєднував народні традиції з індивідуальними пошуками, автор експериментує з техніками й темами, відточує майстерність і створює основу для своєї унікальної художньої манери.

Примітивізм у творчості художника проявлявся як у стилістиці, так і в концептуальному підході до зображення реальності. Художник активно черпає творчу наснагу із природи Поділля, сільського побуту та культури, які залишають глибокий відбиток на його мистецькій свідомості. Сюжети багатьох картин народжені повсякденним життям селян, народними святами й звичаями. Отже, концептуально митець у своїх картинах воліє одухотворити автентичність українського села.

Він зображує прості, але емоційно насичені фрагменти сільського життя у нічим непримітних сюжетах із повсякденності, краси рідного краю, гармонії людини і природи. Особливий акцент художник робить на передачі атмосфери й настрою через деталі: у пейзажах – через гру світла й кольору, у жанрових сценах – через рух і виразність персонажів. Природа займає центральне місце, однак зовсім не є фоном, а швидше своєрідним персонажем, який взаємодіяв із людиною. Це заклало основи для творчого розвитку, де природа й людина залишалися нерозривно пов'язаними. У роботах домінували настроєві образи річки, степу, хати, квітучих садів, що створювало поетичний образ Поділля. Незважаючи на простоту зображень, полотна митця сповнені емоційною глибиною: спокоєм, теплом, світлом, любов'ю до рідного краю.

Палітра ранніх робіт Федора Васильовича дещо спокійніша у порівнянні з пізнішими творами, але все ж таки є насиченою і теплою, автор активно використовує яскраві, локальні кольори, які нагадують розпис на традиційних предметах побуту: килимах, скринях чи посуді. Художник поступово починає експериментувати з контрастами та відтінками, щоб створювати емоційний настрій. Усе це викликає в глядача почуття причетності до зображених подій чи пейзажів. Митець працює як в традиційних техніках живопису, використовуючи олійні фарби й акварель, так і створює оригінальну техніку фактури.

У багатьох полотнах раннього періоду відчутний вплив українського народного примітивізму: традиційного іконопису, декоративного розпису та дерев'яної скульптури.

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Завдяки примітивізму живописець підкреслює природну красу й гармонію, зберігає дух традиційного українського мистецтва. Його стиль допомагає не лише осягнути національні художні традиції, а й відчути щось справжнє й невимушене у сприйнятті світу. Отже, Федір Панчук належить до митців, які свідомо зверталися до простих і водночас глибоких художніх форм, які передають суть народного світогляду та дух рідної подільської землі.

Символічний період творчості Федора Панчука є одним із найяскравіших етапів у його мистецькому поступі. У цей час художник активно звертається до символізму як засобу вираження глибоких ідеалів, філософських ідей та національної ідентичності, тому й прагнув зобразити духовну сутність явищ і подій. Як наслідок, його роботи отримують визнання за межами України.

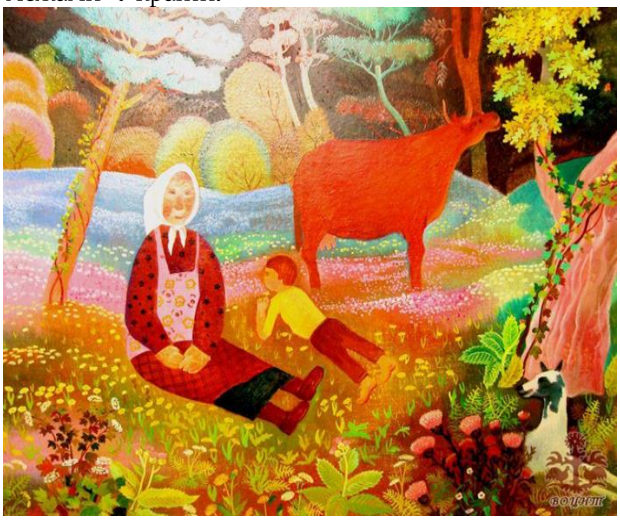

Федір Панчук. Бабуся з внуком, полотно, олія 100/120

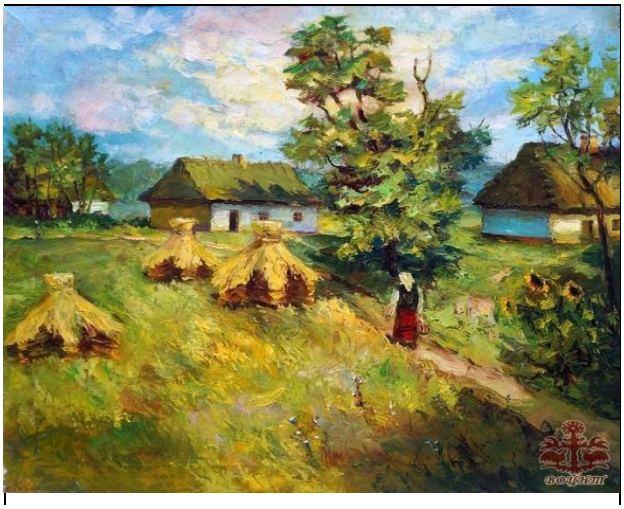

Федір Панчук. Додому, полотно олія. 70/80

Федір Панчук. Під деревом, полотно олія. 90/100

Вони зосереджені на універсальних і вічних темах: взаємодії людини і природи, циклічності життя, боротьби світла й тіні, національної самосвідомості. Часто у картинах з'являються натурфілософські образи землі, неба, води, Дерева Життя, колосся пшениці, птахів, квітів, річки, сонця, оленів, кам'яних фігур, геометричних знаків-символів, які символізують життя, гармонію і нескінченність. Народна культура, традиції, побут набувають у творчості художника символічного значення, відображаючи духовний зв'язок із предками.

Як зауважив художник, «вибираючи близький по духу спосіб живописання, який є найбільш прийнятим методом реалізації моїх можливостей, ніколи не забуваю про особистий набуток власних форм і технік. Мій початковий метод письма, а скоріше ліплення кольорових символів на полотні, гармонійно увійшов у комплекс методичних прийомів. Намагаюсь реалізувати творчий задум через супрематичне трактування своєї позиції, хоча, на відміну від класичного безпредметного живопису відомих майстрів минулого, даю можливість відчути український колорит, український акцент через використання традиційних національних елементів: доріжок, розеток, биндочок. Повірте, національне – це не поверхово-етнографічні рушники, шаровари, вареники. Це – одвічні і невмирущі символи. Інша річ, як ці символи ввести в «модерн». Хіба ж не цією проблемою захоплювались Олександра Екстер, Казимир Малевич? Вивчаючи найкращі, найновіші авангардні ідеї, українські художники завжди знаходили місце для фольклорних, традиційних

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

імпульсів, без яких, зрозуміло, український художник не може бути національним <...> Я вивчав знаки Трипілля не як історик чи археолог, а як художник <...> Вони мають конкретну форму інформації, власну метафорику. Це свого роду графічно-живописні об'єкти, лаконічно виразні на доброму оперті композиційної гармонії. Вони досить неординарно характеризують сюжет картини, ніби переконуючи нас всіх, що так можна, а може, так і треба малювати. Кожен живий знак шліфувався роками, удосконалювався, його доведено до повного автоматизму, як штамп-символ, який займає певне місце і виконує свою визначну роль як в кольорі, так і в сюжетній композиції. Знаки за своєю мистецькою суттю дуже близькі до сприйняття й розуміння. Їхня осяйна комета ще має зійти до людей» [5].

У роботах Ф. Панчука періоду символізму домінують насичені, глибокі, теплі та символічні кольори, обумовлені потребою осягнення духовної наповненості й гармонії світу. Жовтий, зелений, синій і червоний кольори в його полотнах не лише естетично самодостатні, а й несуть культурні та символічні значення. Художник використовує тонкі градації кольору, щоб передати атмосферу, підсилити емоційний і духовний вплив. Кольоровий стрій картин ґрунтується за принципом кольорової ритміки, кольорові площини подаються у своєрідній кольоровій розтяжці з нашаруванням різних ліній, геометричних предметів, які складають композицію, де кожен елемент має своє значення та означує концепцію. А композиція асоціативно нагадує живописний пейзаж, своєрідний калейдоскоп кольорової філософії.

Символічні роботи Федора Панчука мають на меті не лише зачудовувати реципієнта красою, але й запросити до рефлексії. Вони відкривають простір для роздумів про взаємозв'язок людини, природи і національної культури, спонукають до пошуку гармонії та духовної рівноваги. У цей період він досягає вершини у своїй майстерності, створює картини, які є не лише візуально привабливими, але й насиченими глибинною філософією. Символізм у творчості подільського художника Федора Панчука є важливим аспектом його мистецького самовираження.

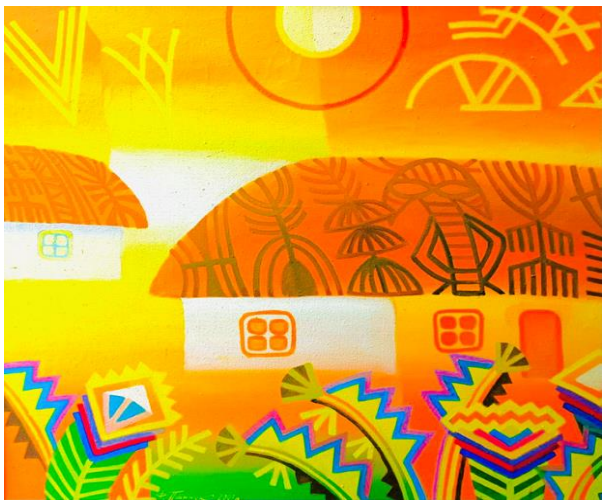

Федір Панчук. Сільський мотив, полотно олія. 70/80

Федір Панчук. Вісник, полотно олія. 110/130

Федір Панчук. Олені, полотно олія. 70/80

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Федір Панчук. Шумерський букет, полотно олія. 70/80

Аналізуючи роботи Федора Панчука останніх років, мимоволі приходимо до висновку, що вони є кульмінацією його мистецького шляху. Це період, коли митець найбільш повно розкриває свій талант, висловивши вічні істини мовою мистецтва, коли осмислення попереднього життєвого і творчого досвіду стає зрілим і глибоким. Художник досягає гармонійного поєднання стилістичних й тематичних пошуків, які супроводжують його впродовж усієї життєтворчості, а роботи набувають особливої переконливості в аспекті емоційної та філософської насиченості. Отже, авангардизм у творчості Федора Панчука – це своєрідне переосмислення традиційної культури й мотивів природи завдяки новаторським художнім формам та засобам. І хоч стиль митця тісно пов'язаний із народним мистецтвом, проте елементи авангарду в його роботах дозволяють вийти за межі звичних уявлень і створювати унікальні образи.

Федір Васильович дедалі більше акцентує на духовних аспектах буття, звертається до роздумів та медитацій. Теми циклічності природи, спадкоємності поколінь і гармонії між людиною та Всесвітом набувають визначального значення. У роботах художника переважає інтеграція примітивістичних і авангардних елементів, які були частиною його творчості й раніше, але в пізній період виглядають доконечно осмисленими й завершеними. Колористика робіт стає глибшою, але водночас більш стриманою. Митець акцентує на нюансах кольору, використовує тонкі переходи та контрасти для створення емоційного впливу, наповнює полотна золотими, синіми, зеленими тонами, що підкреслює єдність людської духовності і природи на генетичному рівні. Він сміливо експериментує з яскравими контрастами та нетиповими поєднаннями кольорів, тому й кольорові плями іноді виконують роль самостійного художнього елемента, смислетвірного та емоційно наснаженого.

Художник досягає віртуозної техніки, поєднуючи впевненість мазка із витонченістю деталей. Його полотна стають своєрідними багатошаровими текстами, у яких кожен елемент виконує свою роль і додає загальній композиції сюжетної панорамності й динамічності, а отже, лінії, форми й кольори створюють відчуття руху, напруги або емоційного підйому, що характерно для авангардного мистецтва.

Федір Панчук. Річка, полотно олія. 80/80

Як зазначає художник: «Якщо хтось думає, що мої твори – це абстрактні речі, то це не так. Точніше, тут знаки об'єктів та емоційне кольорове поле, побудоване на ритміці, кольоровій розтяжці, фактурі. Конкретні речі замінені формами. Інша річ, яка це форма? Чи зрозуміє її глядач? Навіть товстий шар фарб, нанесений дерев'яним патичком безпосередньо з тюбика, робить пейзажну композицію невпізнаною, створює синтез найрізноманітніших кольорів. У такий спосіб можна ще більше закріпити особистий досвід створення власних форм, які замінюють реальні дерева, річку, осоку, хмари, будівлі. Кожна лінія, кожен елемент мають в моєму розумінні

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

реалістичну суть. Хоча перше враження: перед нами абстрактний живопис» [2].

Отже, авангардизм дозволяє художнику вийти за рамки локального мистецтва й говорити універсальною мовою форми та кольору. Завдяки цьому його роботи можуть сприйматися як у контексті української культури, так в дискурсі глобального мистецького поступу.

Федір Панчук. Три ялини, три сосни, полотно олія. 70/80

Федір Панчук. Бузок цвіте, полотно олія. 70/80

Федір Панчук. Натюрморт з квітами, полотно олія. 60/70

Федір Панчук.Вітер, полотно олія. 70/80

Варто зазначити, що впродовж усього свого творчого життя Федір Васильович створює твори реалістичного живопису, зокрема квіткові натюрморти. Цей різновид живопису є демонстрацією високої майстерності художника, позаяк вимагає глибоких знань колористики, ботаніки, спостережливості, терпіння й технічної досконалості. Про це автор говорить так: «Хто намалює квіти, той намалює все! У квітах достатньо кольорів, відтінків, а про композицію, якою художник повинен досконало володіти, – годі й говорити <...> Але заспокоїти мене може лише море польових квітів довкола та зависання жайворонка над головою. Тут почуваєш себе, як у казці. Мама ще в дитинстві розповіла про те, як які рослини називаються...» [6].

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Федір Панчук. Натюрморт з будяком, полотно олія. 70/80

Федір Панчук. Натюрморт з квітами, полотно олія. 70/80

На особливу увагу заслуговує публікаційна діяльність Федора Панчука. Він опублікував близько двохсот статей у численних мистецьких виданнях України, таких як, «Народне мистецтво», «Світлиця», «Народна творчість та етнографія», видав книгу «Народні обереги. З історії мистецтва Вінниччини кінця XX ст. – початку XXI ст.» (2019), де у формі окремих мистецтвознавчих розвідок, надрукованих у різний час, зібрано матеріали про життя і творчість талановитих майстрів Вінниччини. «Книга – плід моєї натхненної праці, любові до народного мистецтва і відданих творчості народних майстрів, мого бажання поділитися цим всевладним почуттям з читачами» – зазначає автор [6]. Окрім того, Федір Васильович видав публіцистичні твори «Блуд», «Як політ метелика», «Відлуння», роман «Крізь терни», «Поціловані сонцем», де означив спостереження про людей, навколишній світ, мистецтво.

Варто також зазначити, що Федір Панчук – це фахівець, який вміло поєднує творчість із педагогічною діяльністю, спочатку працюючи в Малій академії мистецтв, а згодом – у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. З неабияким хвилюванням згадує Федір Васильович перший педагогічний досвід: «З першої хвилі своєї появи в Малій академії я намагався за рахунок власного таланту завоювати загальну симпатію учнів. Головне моє завдання: знайти підхід до кожного учня, якнайповніше розкрити його здібності. Намагався створювати цікаві ідеї по створенню нових картин, говорив, що в кожному живописному творі повинна бути «родзинка». Намагався зобов'язати учнів триматися високого мистецького рівня, зберігаючи при цьому індивідуальність кожного вихованця, а не тяжіти над ним власним мистецтвом» [5]. «Мала академія мистецтв – це те місце, де відчуваєш себе творцем в повному сенсі цього слова. Там можна досягнути вищого, ніж що задумаєш, а розмови в студії у тисячу разів цікавіші за інші тільки тому, що зустрічаєшся з близькими по духу людьми. Ти почуваєшся більш упевненим у собі, адже поруч завжди відчуваєш підтримку друзів і учителя. Оригінальна методика занять дає змогу студійцям, особливо початківцям, буквально за кілька уроків навчання, розкрити свої здібності. Програма навчання надає перевагу емоціям, відчуттям, а потім уже – аналітичному виписуванню натури. Тут кожний студієць спроможний здобути все, що йому подобається і чого він потребує» [5]. На сьогоднішній день учні Ф. Панчука прославляють рідне місто, гідно представляючи його на всеукраїнських та міжнародних конкурсах і фестивалях.

Нині Федір Васильович живе і продовжує працювати і творити в рідному селі. «Передчуття не зрадило мене. Я полюбив своє село, як часточку дитинства, оселився у батьківській хаті. Батьківська хата – це те місце, куди ми конче маємо повернутися на старості літ, коли роки вимагають тиші. Це те місце, де можна сподіватися на спокійніший прихисток душі та підтримку милосердних дітей» [2].

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Висновки. Отже, життєтворчим феноменом Федора Васильовича Панчука є органічний синтез професійної художньої творчості, культурно-громадської роботи, письменницької й педагогічної діяльності. Талант і повсякчасна праця над собою у всеосяжності земного тяжіння рідного краю стали факторами творчої еволюції і сформували його, як людину – громадянина – митця.

Федір Васильович Панчук має багатий творчий доробок, який сьогодні цінується мистецтвознавцями, колекціонерами та поціновувачами українського мистецтва. Він створив унікальну мистецьку мову, яка поєднує історичну пам'ять, традиції та сучасний підхід. Він працює в різних стилях: реалізмі, примітивізмі, символізмі та авангардизмі; володіє колористичною майстерністю; візуалізує та осмислює українську ідентичність. Його творчість є своєрідним дзеркалом Поділля, слугує мостом між локальною автентикою та універсальними мистецькими цінностями. Вона стала своєрідним художнім літописом подільського краю, який увібрав у себе красу природи, невичерпальність повсякденної праці і духовно-моральних постулатів селян. Тому роботи майстра нерідко викликають потребу порефлексувати, замислитись про минуле, сьогодення, майбутнє, осягнути роль традицій у сучасному світі, український екзистенційний часоплин загалом.

«Я не закопав свій талант у землю, а використовую його, як можу: талант повинен слугувати людям, які охоче його приймають. Так угодно Богові, щоб талановита людина передавала свій досвід іншим, а якщо приховуєш дар свій – то великий гріх на себе береш. А ще: талант повинен служити добру, а не злу. Існує вища оцінка сподіяного на землі, кожен з нас постає перед вічністю» [5].

Сьогодні картини Федора Панчука презентовано в Національному художньому музеї України (м. Київ), Вінницькому обласному художньому музеї, Хмельницькій картинній галереї, в галереях і приватних колекціях Ватикану, США, Туреччини, Австрії, Німеччини, Польщі, Ізраїлю, експонуються на регіональних, всеукраїнських, міжнародних виставках.

Доля Федора Панчука, без сумніву, є взірцем зоряного шляху. Він – Член Національної спілки майстрів народного мистецтва та заслужений діяч мистецтв України. Його творчість та самобутність як зразок національного мистецтва високо цінується не лише в Україні, а й за її межами, зберігає і популяризує національну ідентичність.

Список використаних джерел

1. Т.П. Зузяк. Філософський погляд на мистецтво олександра Шиніна. Мистецтвознавство України №21, 2021. DOI: https://doi.org/10.31500/2309-8155.21.2021.254667 http://mystukr.mari.kyiv.ua/article/view/254667/254843
2. Панчук Ф.В. (2019). Особисте інтерв'ю, березень 2019р.
3. Панчук Ф.В. (2019). Особисте інтерв'ю, травень 2019р.
4. Панчук Ф.В. (2018). Особисте інтерв'ю, травень 2018р.
5. Панчук Ф.В. (2019). Особисте інтерв'ю, лютий 2019р.
6. Панчук Ф.В. (2019). Особисте інтерв'ю, січень 2019р.
7. https://www.vocnt.org.ua/master/panchuk

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

References

1. T.P. Zuziak. Filosofskyi pohliad na mystetstvo oleksandra Shynina. Mystetstvoznavstvo Ukrainy №21, 2021. [in Ukrainian]. DOI: https://doi.org/10.31500/2309-8155.21.2021.254667 http://mystukr.mari.kyiv.ua/article/view/254667/254843
2. Panchuk F.V. (2019). Osobyste interviu, berezen 2019r.
3. Panchuk F.V. (2019). Osobyste interviu, traven 2019r.
4. Panchuk F.V. (2018). Osobyste interviu, traven 2018r.
5. Panchuk F.V. (2019). Osobyste interviu, liutyi 2019r.
6. Panchuk F.V. (2019). Osobyste interviu, sichen 2019r.
7. https://www.vocnt.org.ua/master/panchuk

Про авторів

Тетяна Зузяк, кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: zuzyak@ukr.net

Оксана Марущак, кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: ksanamar77@gmail.com

Віктор Соловей, кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: victorsolovey79@gmail.com

Віктор Крупка, кандидат філологічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна, e-mail: viktor_krupka@ukr.net

About the Authors

Tetiana Zuziak, Candidate of Arts, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: zuzyak@ukr.net ;

Oksana Marushchak, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: ksanamar77@gmail.com ;

Viktor Solovei, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: victorsolovey79@gmail.com ;

Krupka Viktor, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: viktor.krupka@vspu.edu.ua

© 2024 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)